

7'3'71n

1st year is

המונחים הקיימים הקיימים מושגווים מושגווים בראובנשטיין בראובנשטיין וויליאם וויליאם גודמן גודמן.

בנין. אם יתאפשרו מילוי כל אחד מהתפקידים נזקן לשלבם של כל אחד מהתפקידים. אם יתאפשרו מילוי כל אחד מהתפקידים נזקן לשלבם של כל אחד מהתפקידים.

25

• 8387 1980 78000 50000 2. J
לְבָנָה כְּבָנָה אֲמַתָּה

03-07-2005

לכבוד

מערכת מעריב

קרליבך 2

תל-אביב 67132

ובאמצעות פקס: 03-5632025

שלום רב,

התפרסמה כתבה שלכם על ספרו של תום שגב ובה השתרבבה הערה של רוביק רוזנטל על "שיח לוחמים" ועריכתו. אני חשב שהוא טעה ועל כן החלטתי לא להתפלמס אלא להיעיד. אני מקווה כי כעורך ותיק כרוביק יוכל לקבל את עדותי כנגד מה שקיבל הוא מכלי שני. כאשר יבוא אליו הנביא לפטור את כל המחלוקות ואת כל הפרשניות הסותרות ויצטרך לבחר עורך לנוכח התשובות המביאות גם אמת וגם שלום, הוא יבחר בודאי באברהם שפירא - עורך "שיח לוחמים". אך הנחתום הזה שציריך היה להיעיד על עיסתו אילם ויצטרך כרוביק להסתפק בעדות של מי שהציג לעורך מאחורי הגב.

בברכה

МОקי צור

קיבוץ עין-גב

אמת משיח תצמץ

אני מבקש לכתוב דברים אלו לא כמברק אובייקטיבי, גם לא כהיסטוריה מודופלים אלא כעד קרוב. אני ידוע כי הדבר פוגם בטעם של כמה מן הקוראים נקווה כי אחרים יוכל גם לקבל את הדברים. אני הייתי אחד מהחברים הצערים במערכת של "שיח לוחמים". הפניה לאברהם שפירא לעורך את "שיח לוחמים" ולהוציאו לאור הייתה מאוגדת בתפישה של הצורך בספר משותף של הגות וזיכרון לבנים שנפלו במלחמה. ההיענות לשיחה של חברים רבים באותה תקופה לא הייתה היענות לממסד כלשהו אלא צורך פנימי לשוחח ואפיולוג לחברה ולאברהם שפירא שבסביבו התארגנה. מי שבא לשיחות הללו האמין בנחיצות של דיאלוג רגש שימלא את מקומו של סיפור התהילה. המשתתפים בשיחות לא ידעו אם יצא מכך ספר, השיחות והקלטות עמדו במרכז החבורה שליוותה את השיחות. בניתוחו של העורך הבינה כי הוצאה השיחות לאור חיונית ממשום שרבים הם אלו הזקוקים להן. אברהם שפירא העורך-האמן לא היה איש ניטרלי, היו לו עמדות. עמדתו העקרונית הייתה כי יש דרך המובילת מן הדיאלוג הבין-אישי לתקן חברתי ברוח מנטנתם של א.ד. גורדון, מרטין בובר והקבוצה. דרך זו לא הייתה דרך הצנזרה ושירות לטובת אידיאולוגיה ממסדית כלשהי. הספר היא יוצא דופן. הוא צמח מתוך השיחות ונשאר להן נאמן, הוא גם הוליך שיחות רבות, הוא לא היה מסמן של עיתונאות חוקרת או מראין לוחץ, העורך האמין שהשיחה המדוברת היא דרך לחשיפת אמיתות הקשות לגילוי בכתיבה, חשיפה של עלם של חיללים לא כמקדים אלא אנשיים.

אין פלא שהספר לווה בקרב קשה עם הצנזר שנבנה מההיסוס, מהשאלה, יותר מאשר בה מחשיפת מעשים קשים במלחמה. א. שפירא היה צריך להיאבק עם שפט דבר ותרגמו אותה בדרך שתהייה גם אוטנטית וגם נכתבת. לתת ביטוי לקיום שאלות מוסריות קשות ולא להסתתר מאחוריו סנסציות שתיתנה אפשרות למספריים של הצנזרה לעבוד ולהעלים חומריים. קשה לעורך שיחה בעל-פה. הארכויונים מלאים בתיעוד בעל-פה אך העדויות נפולות בספר, הן חסרות את תגובת הקהל, את הפרצופים, השתיקות ואת התגובה לכל אלה.

העריכה הלשונית באה לפנות על כל אלה. הערכה קיבלה את אישור המשתתפים שלא ערעו עליה, זהה לא דבר פשוט. אדם לא כל כך מכיר את מה שהוא אומר כי הוא שומע עצמו לא דרך האוזן ובודאי לא דרך המילה הכתובה.

נכון, הספר "שיח לוחמים" הוא ספר ציוני. הסיבה לכך היא פשוטה: משתתפיו היו ציונים, הציונות עבורה הייתה תשתיית לבב, להטלת הספק, למחאה ולאבל. השאלות שהם שאלו לא נבעו מ恐惧 נסיגות מהציונות אלא מ恐惧 הרצון להצלחה מהיבריס של ניצחון. המלחמה והחרדה שלפניה, המפגש עם הממות, העמידה מול האימה והחשש בימי ההמתנה יחד עם הצנזרה על הריגשות בתוך המערכת ואחריה לא היו עניין פשוט. הספר לא במקורה נכתב פנימה ולא כഫמפלט תעמלתי. גם אם צונזרו פרטים היכיוון והמשמעות היו מأد ברורים. האסכולה שטענה אז שנייתן למנוע את המלחמה הייתה בחלוקת של אלו שהאמינו שנייתן להגיע לשalom גם עם מצרים וגם עם הפלשתינים על בסיס הומניטרי שעוצב על-ידי בובר ותלמידיו. על בסיס של אמונה ביכולת הקידמה להתמודד עם יצרי מות. אלוט בחלוקת היא הייתה של אלו שטענו כי ניתן לשחרר מן המלחמה באמצעות הצהרה על כוונות גרעיניות. התראת בלתי קוגניציונלית. איום כזה ימנע אمنם את הצורך במלחמה אף ישראל הקימית על כידוני יכולת ההכרעה במדרחוב האלים האטומי מהוות אי-אמון מוחלט ביכולת להגיע לשalom. היא עומדת במרכז האמונה שאין צורך בכיבוש כדי להגן על קיום אף היא אינה כופרת בניצח המלחמה. על דרך זו להביא "שלום" דובר בחדרי חדרים. היא הייתה נשורת של יוכוח על הריאליزم הפלוטי שבמלחמה הצומחת לאינסוף. היכול על אסטרטגיה זו לא החל במלחמה ולא עמד בסדר היום של השיחות ב"שיח לוחמים". היא הושתקה על-ידי מציאותה לאחר תרעת הניצחון ושבה לחסות בצל תורה הסוד. חלק ממאمينה לא מנעו יותר מאוחר להציג אל אלו שהחליפו את החלום על הקשר לארץ-ישראל בתאות קניינה של טריסטוריה כסמל לכוחניות ושליטה מתוגמלת.

כאמור, איןני אובייקטיבי בכתבתי, רק עד. א. שפירה לא צריכה להיות מודאג: מדף הספרים אותם יצר, ערך, כתב, מעיד על עצמו. הוא לא רק ערך אלא גילה נדיבות יצאת דופן כלפי אלו אותם ערך. בעריכה, במחקר ובהגות. אחד מהקטנים אותו ערך אינו יכול אלא להודות:

האיש ממש הצל כתבי יד מתוּחוֹ. לי קל להודות כי כתיבתי ללא ערכתו חשופה. אף אנשים כמרטין בובר, גרשום שלום ורבים מגדולי הכותבים של המאה ה-20 בתרומתו המכרעת. הדבר המזמין לו הוא יושרה רוחנית ואהבת אדם.

הו שציפו מהמשתתפים של "שיח לוחמים" להיות מפלגה פוליטית או קבוצה דורית המשתלטת על הנהגת המפלגות. לשכנע המונחים בצד פוליטי זה או אחר. זו הייתה ציפיות שווה. הם היו שייכים לעולמות רוחניים רבים ולא הייתה להם יומרה של נוטים אלא של עדות. הספר עצמו עורר הדמים ספרותיים, אידיאולוגיים, אישיים. אז רבים ראו בו ספר של מלחמה אחרונה. מלחמת ההתחשה טרפה קלפיט לרבבים. את השיח שנפתח צריך להמשיך באופן אחר אך מי שרצה בכך יצרך למצוא את העורף. נדמה לי כי לא יכול להישען על כוכבים של עיתונות המשקיפים מלמעלה.